

NAPOVED INTEGRALNE SERIJE:

S pametno integracijo do trajnostnega razvoja

V čedalje večji meri se soočamo z mnogoterimi, raznolikimi izzivi – od svetovnih do evropskih, slovenskih, lokalnih; od podnebnih sprememb do ekonomskih problemov.

Zato je nujen drugačen pogled na svet okrog nas, nov način razmišljanja in delovanja, preseganje kalupov...

Celosten pogled, ki nam bo pomagal, da elemente, ki jih že imamo, vidimo v novi luči, na drugačen in celosten način povežemo, prepletemo, stkemo – PAMETNO INTEGRIRAMO.

Drobce rešitev, ki bodo dobre za vse, imamo pred seboj, živimo z njimi – tu, v Sloveniji in Evropi.

Ker »nič ni tako praktično kot dobra teorija« (Lewin), predstavljamo NAČELA, po katerih je mogoče oblikovati nov, celosten konceptualen okvir; pravzaprav lahko vodijo do različnih teorij.

In ta načela nas lahko pripeljejo do TEORIJE INTEGRALNEGA RAZVOJA avtorjev Ronnieja Lessema in Alexandra Schiefferja.

Praktični primeri njene uporabe z odličnimi praksami (večina iz Slovenije) in novi integralni koncepti bodo sestavljali večino od 100 nadaljevanj v seriji »S pametno integracijo do trajnostnega razvoja«. Objavljali jih bomo v naslednjih nekaj mesecih, praviloma vsak dan od ponedeljka do petka. S pomembnim sporočilom, da je nujno pametno povezati številna prizadevanja in potencialne za trajnostni razvoj v okviru EU.

*Med drugim smo pristop integralnih svetov uporabili pri snovanju novega, trajnostnega modela razvoja za našo državo - poimenovali smo ga Integralna zelena Slovenija. Predstavili smo ga v knjigi **Integral Green Slovenia** (Routledge, 2016), ki smo jo uredili dr. Darja Piciga, prof. Alexander Schieffer in prof. Ronnie Lessem, napisalo pa poleg nas še 42 slovenskih avtorjev. Z Integralno serijo se odzivamo na številne pobude, da bi imeli čimveč gradiv o Integralni zeleni Sloveniji tudi v domačem jeziku.*

In integralna zelena pot lahko prispeva tudi k prihodnosti Evrope.

O vsem tem nas bo v prihodnjih mesecih pisalo več deset avtorjev knjige in drugih integralnih mislecev.

Vse to prvič celostno v slovenskem jeziku in edinstveno v svetovnem merilu.

Prijazno vabljeni k prebiranju, razmišljanju in ustvarjalni uporabi!

Dr. Darja Piciga

ŠESTNAJSTI TEDEN

S pametno integracijo do trajnostnega razvoja – 79. nadaljevanje

28. 6. 2018

79. Nadaljujemo s konceptualnimi temelji »zahodnega« gospodarstva: osnovne ideje »nove ekonomije« in ekonomija ravnovesnega stanja (steady state economy)

Pri obravnavi konceptualnih temeljev »zahodnega« gospodarstva življenja smo v prejšnjem nadaljevanju zaključili obravnavo koncepta družbene odgovornosti in prešli na nove ekonomske teorije in gibanja. Najprej smo na kratko predstavili koncept odrasti (degrowth), ki ga v Slovenijo uvaja predvsem društvo Focus in izhaja iz spoznanja o zgrešenosti naravnosti gospodarstva v nenehno rast (prim. tudi **Meje rasti**, 63. nadaljevanje). Za sistematično obravnavo tega koncepta in gibanja pa bralcu priporočamo novejši članek dr. Lidije Živčič¹, vidne članice društva.

¹ Odgovor na družbene, ekonomske in okoljske meje rasti: predstavitev koncepta odrast (degrowth) ter njegova raba v praksi. Časopis za kritiko znanosti, 2015, letnik 43, številka 262:

http://www.ckz.si/arhiv/262/262_CKZ_TISK_notranja.pdf.

Odrast lahko uvrstimo v prizadevanja za novo ekonomijo, ki jih bomo povzeli po Lessemu in Schiefferju, čeprav koncepta odrasti ne obravnavata. V knjigi *Integral Economics* pišeta o pomembnem gibanju ekonomistov in drugih družboslovnih mislecev, ki želijo izpodbijati sedanji gospodarski sistem od znotraj, v okviru »zahoda«. Ugledni predstavniki tega »gibanja nove ekonomije« (»new economics movement«)² so po njunem: Hazel Henderson in Herman Daly iz ZDA, Manfred Max-Neef iz Čila, James Robertson in Paul Ekins iz Združenega kraljestva, Susan George (Francija/ZDA) in Johan Galtung (Norvežan).

Ko govorimo o »novi ekonomiji«, je samo po sebi razumljivo, da gre za znanstveno disciplino, ki je v temeljih različna od »stare ekonomije«. Pooseblja spremembo v perspektivi, ki je tako radikalna kot na primer kopernikanska revolucija v astronomiji. To ne pomeni, da stare ekonomske metode in ožji koncepti niso več uporabni. Vendar se uporabljajo v novem disciplinarnem kontekstu, nekateri bi rekli, da to niti ni več ekonomija.

Namen »nove ekonomije« je odkriti, kako je mogoče povečati človeško blaginjo. Taka blaginja se mora nanašati na zdravje in človekove potrebe, na mentalne, čustvene in duhovne zadeve, pa tudi na telesno blagostanje ter socialne in okoljske teme. Če naj se izogne ozkemu, materialističnemu redukcionizmu, ki ima lahko nasprotni učinek na blaginjo, se mora ekonomija poučiti pri psihologiji, sociologiji in ekologiji.

Predstavniki »nove ekonomije« zavračajo predpostavko, da je rast dobra in da je več bolje (o čemer smo razpravljali že pri obravnavi koncepta odrast v prejšnjem prispevku), kot da ekonomisti še niso slišali za bolezen rak. »Nova ekonomija« korenini v spoznanju, da sta človekovo življenje in gospodarska dejavnost medsebojno povezan del širših ekoloških načel, ki omogočajo življenje na Zemlji (prim. tudi ekosistemski model razvoja v 73. nadaljevanju!). Podobno kot pri konvenconalni ekonomiji je njen cilj spodbujati gospodarski razvoj. Bistvena razlika med njima je v razumevanju izraza »razvoj«, ki naj bo po »novi ekonomiji« osredotočen na potrebe, endogen (torej naj izhaja iz »srca« vsake družbe), samozadosten, ekološko zdrav in naj temelji na strukturnem preoblikovanju. Razvoj se šteje za integralni, kulturni proces, tako kot razvoj vsakega posameznika.

Avtorji, ki jih povzemata Lessem in Schieffer, ter njihovi koncepti v Sloveniji še niso tako poznani kot koncept odrast, ki ga sistematično uvaja društvo Fokus. V medijih najdemo le nekaj zapisov o teh avtorjih. S Hermanom Dalyjem, uglednim bivšim ekonomistom na oddelku za okolje Svetovne banke in utemeljiteljem teorije vzdržnega gospodarstva oz. ekonomije ravnovesnega stanja (steady state economy), je bil leta 2011 objavljen intervju v reviji Mladina³. Teorija je zanimiva z vidika razumevanja »zahodnega« integralnega ekonomskega pristopa, njene osnove so razložene na razumljiv način – na primer na spletni strani v ZDA delujočega Centra za napredek ekonomije ravnovesnega stanja – CASSE, Center for the Advancement of the Steady State Economy (logotip na spodnji sliki)⁴.

CASSE

Center for the Advancement of the
Steady State Economy

Novinar Staš Zgonik v citiranem intervjuju takole predstavlja Hermana Dalyja in povzema bistvo njegove teorije: »Profesor na Univerzi v Marylandu Herman E. Daly je eden svetovno najbolj znanih zagovornikov ustavitve gospodarske rasti v dobro planeta in človeštva. Je pisec številnih knjig, v katerih dokazuje, da je

² Izraz nova ekonomija (new economics ali new economy) se pogosto uporablja tudi za gospodarstvo, ki temelji na informacijskih tehnologijah in storitvah, za t.i. digitalno ali dot.com ekonomijo, govori se o novi industrijski revoluciji ipd.

³ Ideologija neskončne rasti je najbliže religiji. Staš Zgonik, 18. 11. 2011: <http://www.mladina.si/106910/herman-daly-ideologija-neskoncne-rasti-je-najblize-religiji/>.

⁴ <https://steadystate.org/>.

prehod v tako imenovano steady-state ekonomijo (v slovenščini sta še najustreznejša prevoda vzdržno gospodarstvo ali ekonomija ravnovesnega stanja) ne samo povsem mogoč, ampak tudi nujen, čeprav si večina ljudi v sedanjem kapitalistično-potrošniškem miselnem okviru tega še vedno ne zmore niti predstavljati. Njegova logika je preprosta. Na omejenem planetu z omejenimi naravnimi viri neomejena in neskončna rast proizvodnje in potrošnje nista mogoči. Sedanji gospodarski model, ki temelji prav na neprestani gospodarski rasti, je zato nevzdržen, bruto domači proizvod kot merilo napredka pa zgrešen, saj ga povečujejo tudi na primer stroški, nastali zaradi onesnaževanja okolja. Daly je prepričan, da potrebujemo temeljite reforme upravljanja naravnih virov in uravnavanja neenakosti v družbi. Fizično rast v obliki vse obsežnejšega odvzema virov iz narave je treba ustaviti in se osredotočiti zgolj na razvoj, torej na enako količino vedno boljših in učinkovitejših izdelkov. To je pravzaprav definicija trajnostnega razvoja, ki pa je danes v političnem diskurzu verjetno eden najbolj zlorabljenih izrazov.«

Kot lahko ugotovimo tako iz zgornjega zapisa in celotnega intervjuja kot iz pregleda spletne strani CASSE centra, v katerem ima prof. Daly pomembno vlogo, ekonomija ravnovesnega stanja povezuje veliko spoznanj in primerov, ki jih obravnavamo v **Integralni seriji**. V ilustracijo objavljamo na desni strani izsek iz njihove poljudne informacije o bankah v ekonomiji ravnovesnega stanja (https://steadystate.org/wp-content/uploads/2009/12/CASSE_Brief_Banks.pdf).

Outside-the-box Banking

Netherlands-based Triodos Bank, has strictly adhered to sustainable banking principles since 1980. Triodos is highly selective in its lending and investment practices. It supports renewable energy, such as wind power, biomass, and solar energy projects. It invests venture capital and offers loans to manufacturers that develop technologies to reuse and recycle raw materials. Triodos also invests in organic farming and manufacturing that uses organic products as inputs.

Ob svetovni finančni in ekonomski krizi, ki se je začela pred desetletjem zaradi izrojenega delovanja bank in drugih finančnih institucij, je odmevala Dalyjeva teza, da se nam ni treba vračati v monetarni sistem, v katerem je količina denarja v obtoku omejena s količino zlatih rezerv. Trdil je, da je dovolj zahtevati, da morajo banke imeti za depozite zagotovljeno 100-odstotno rezervo v depozitih. V tem primeru banke ne bi mogle več ustvarjati denarja iz nič, ga posojati ljudem in zanj zahtevati obresti. Tako smo prišli do spoznanja, da so za trajnostni ekonomski sistema nujni tudi drugačni pogledi na denar. O tem pa več prihodnjič.

Dr. Darja Piciga